

Dünya Harita Durumu

Yazan :

C. Lester Walker
(Harper's Magazine-
neden Hulâsa)

Tercüme

Yüks. Müh.

Kerim Evinay
Ahmet Keretli

Birkaç ay evvel sivil pilot Stanley Lott; Pendelton, Oregon civarında uçuyordu. Kesif bir buzlanma, uçağını 4700 kademe indirmeğe mecbur etti. Pendelton'daki sivil havacılık idaresine durumu telsizle izah ederek talimat istedi. Sivil havacılık idaresi, Lott'un uçmakta olduğu mıntı-kada haritası yapılmamış yüksek dağlar olduğunu biliyordu. Bu sebepten pilota 7000 kademden yukarda uçuşmasını ihtar ettiler. Pilot irtifa almak istedi işde buna muvaffak olamadı ve haritası alınmamış yüksek dağlardan birisine çarparak, kendisinin ve iki yolcusunun ölümü ile neticelenen müessif kaza vukubuldu.

Sivil havacılık idaresi, pilot Lott'a elde mevcut en iyi malûmatı vermişti. Fakat çarpmış olduğu dağ, haritalarının üzerinde mevcut değildi. Çünkü Pendelton'dan ve U. S. 30 ve 395 No. lu ana şosalardan birkaç mil mesafede bulunmasına rağmen çarpmış olduğu dağların bulunduğu bu sahanın ihtiyacı karşılayacak mikyasa ve sihhatte topografik haritası alınmamıştı.

Dünyanın 55 milyon mil kare tutan kara sathının yalnız onda biri arazi parçasının tam manası ile şeklini ve avarızını gösteren topoğrafik haritaları yapılmıştır. İngiltere, Almanya, Hollanda, Belçika ve Avusturyanın sihhatli ve büyük mikyashlı topoğrafik haritaları, yüzde yüz yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde, her yerde mebzul miktarda elde edilebilen otomobil, kara yolları turistik haritaları, memleketin en kuytu saha-larına kadar her noktasının haritası yapıldığı zehabına kaptırırsa da; Japonya veya Hindistana nazaran daha az sahasının haritası yapılmış bir durumdadır. Memleketin yarısından bir parça fazlasının topoğrafik haritaları ve beşte birinden az bir sahasının da teferruatlı ve büyük mikyashlı haritaları mevcuttur. 48 eyaletten yalnız ikisi, Massachusetts ve Rhode Island eyaletlerinin kâfi miktarda haritası yapılmıştır.

South Dakota, Oklahoma ve daha uzak garp eyaletlerinin topoğrafik harita alımı bakımından asla temas edilmemiş binlerce mil karelik arazisi mevcuttur. Bu bakımdan şark eyaletlerinden mütebakisi de daha iyi bir durumda değildir. Memlekette en az haritası alınmış eyaletler Indiana, Georgia ve Florida eyaletleridir. Geological Survey Amerika Birleşik

Devletlerinde en az 3.6 milyar dönümlük arazinin henüz haritasının alınmamış olduğunu tahmin etmektedir.

Dünyanın mütebaki kısmında haritası olduğu zan edilen yerlerde mevcut haritalar kullanıldığı zaman bir çoğunun sihatli olmadığı meydana çıkar. Panamanın atlantik sahili maruf haritasının 1854 senesinde İngiltere Amirallığı deniz haritalarından tahvil edilerek elde edilmiş olduğu meydana çıkmıştır. Avustralya haritalarının gösterdiği bazı göllerin yüzlerce sene evvel kurumuş olduğu tesbit edilmiştir. Lâtin Amerika memleketlerinden birinin haritasında büyük muvakkati bir göl olarak gösterilen mevkide 2000 kadem irtifaında zirvelerin mevcudiyeti meydana çıkarılmıştır. Havana yaklaşık kırk yıl önce kontrol nirengi noktası olarak kullandıkları ve hemen Küba'nın güneyindeki Pines adasının haritalar üzerinde 18 mil kadar yanlış bir yere konulmuş olduğu görülmüştür.

Kanadalılar, son sıralarda, kuzeydoğu sahillerinin tekrar haritasını alırken elde mevcut haritaların bom boş deniz olarak gösterdiği yerde 5000 mil karelik adaların bulunduğunu keşfetmişlerdir.

Hayretler uyandıracak hallerden biri ise, ikinci cihan harbinde radar tarafından idare edilen ve üsleri Korsikada bulunan bombardıman uçaklarının daimi olarak hedeflerine isabet edemeyip Korsika adasının tekrar mevkii tayininde Korsika adasının harita üzerindeki yerinin değiştirilmesi icap ettiği sonucuna varılmasıdır. Asırlardanberi haritası alınmış olan Akdeniz muntikası için bu hal hakikaten zikre şayandır.

Mühendisler, ziraatçılar ve jeologlar tarafından kullanılan hususî maksatlar için hazırlanmış haritaların miktarı pek azdır. Meselâ, arz sahasının yalnız küçük bir kesri kadar sahanın jeoloji, toprak, yeraltı suları, hidro-elektrik, bitki, drenaj, iklim, kara aşınması ve arazi kullanımı haritaları mevcuttur.

Birleşmiş Milletlerin son zamanlarda vermiş olduğu bir raporda, dünyanın kara sahasının ancak yüzde ikisinden az bir sahasının kendi plânlama ve inkişaf işlerine elverişli mikyasla haritası alınmış olduğundan şikâyet etmektedir.

Gayri kâfi miktar ve mikyaslı haritalar dünya işlerine müessir olur mu ?

Fikir verici bir misâl :

İngilterenin arazi kullanma haritası bir talih eseri olarak ikinci dünya harbinden evvel tamamlanmış olmasıdır. Bu harita İskoçyanın en yukarı kısmından Cornwall burnuna kadar bütün arazinin en ince teferruatına kadar hangi ziraat tipine elverişli olduğunu gösterir. İşte bu harita, harbin ilk aylarında Britanya'ya sürülebilir arazisini yüzde altmış artırmak imkânını vermiş ve adanın önemli gıda maddeleri istihsalini de iki misline çıkarmıştır.

Bir kaç sene evvel, Tennessee eyaleti bir şose inşa etmeğe karar vermiş, bu güzergâhın tayinini harita müteahhitlerinden talep etmişti. Bunların mesahaları sonunda 26.3 mil uzunluğunda bir yolun inşası icap etmişti. Fakat eyalet jeologları tatmin edilmiyerek Amerika Birleşik Devletleri Dahiliye Vekâleti Harita Dairesi (U. S. Geological Survey), talep edilen bu güzergâhın şerit halinde münhanili ve teferruatlı haritasını yapmıştır. Bu harita üzerinden eyalet mühendisleri sözü geçen yol için başka bir güzergâh seçmişlerdir. Bu ikinci güzergâh evvelce tayin edilen güzergâhtan 7 mil kısa olup böylelikle inşaat bedelinde de 400,000 dolarlık bir tasarruf sağlanmıştır. Yol mühendisleri, Birleşik Devletlerin kâfi miktar ve mikyaslı haritası alınmış olsa idi, 20 senelik bir müddet zarfında, yol inşaat bedelinden 2 milyar dolardan fazla bir tasarruf sağlanmış olacağı kanaati üzerinde ısrarla durmaktadırlar.

İsrailin yeni diyarında çığ düşümü haritası, zirai inkişafa büyük faydalar sağlar. Bu memlekette yazlar yağmursuz geçtiğinden bitkilerin su ihtiyacının sağlanmasında, çığ en büyük faktördür, hususi hazırlanmış haritalar, münhanilere benzer hatlarla, memleketin muhtelif kısımlarında senelik çığ düşüm miktarını ve senelik çığ düşme geceleri adedini gösterir. Bu haritalar ve diğer malûmat yardımı ile, en yüksek bir mahsul alabilmek için, çiftçiler nereye ve ne ekebileceklerini tayin edebilirler.

Belki haritanın en büyük mikyasta müessir olduğunu gösteren nümune, Britanyanın Afrikadaki yer fıstığı istihsalı sergüzeştir.

Bu teşebbüse çok büyük ümitlerle başlandı. Tanganyika'da milyonlarca dönüm işlenmemiş arazi, Britanyanın daima yağ azlığı buhranı karşısında kalan ahalisine margarin ve yemek yağı istihsalinde kullanılmak üzere, yer fıstığı yetiştirecek tarlalara kalbedildi. Bu proje « tarihte tesbit edilen en büyük gıda istihsalı projesi » adı ile anıldı. Fakat bu proje, hazin bir sonuca müncer oldu. Bütün müşkülâtın ve büyük bir kısım hatanın proje müteşebbislerinin kâfi miktarda, harita ihtiyacını benimsememeleri yüzünden neş'et etmiştir. Proje sahası olarak başlıca iki büyük saha düşünülmüştü. Bunlardan birine demir yolu vasıtası ile Dar-es-salam limanından irtibat temin edilmekte, diğeri ise içeride ve denize iyi bir şose veya demiryolu irtibatı olmayan sahalardır. Birinci saha sırf demiryolu mevcudiyeti yüzünden intihap edilmmişti.

Bu bölgelere ait iyi evsafda toprak haritaları mevcut olsa idi, yukarıki bölgelerin intihabında büyük tesirleri olabilirdi. Fakat kullanılan toprak haritaları gayri kâfi bilgilere istinat etmekte olduğundan projenin tatbikinden sonra intihap edilen arazinin kuvartz kumları ile dolu olduğu meydana çıktı. Bu yüzden sapan ve diğer zirai âletler çabucak aşındı. Toprak aynı zamanda yapışkan bir nevi demir mürekkebatını da ihtiva ettiğinden münasip bir zaman zarfında kâfi miktarda yağmur yağarak toprağı yumuşatmadığı takdirde, toprak okadar sertleşiyordiki yer fıstığı filizleri süre-

miyordu. Böylece, projenin başlangıcından dört sene sonra 36 milyon sterling sarf edildiği halde tohum için kullanılan miktara müsavi bir miktarda bile yer fıstığı elde edilemedi.

Bu sebeplerden, dünyanın her tarafının ne kadar iyi ve sıhhatli haritaları mevcut olursa o derece iyi ve müreffeh bir durumda olacağı aşîkârdır.

